

Vergrijst het accountantsberoep?

Zijn er in de toekomst genoeg accountants om te voorzien in de behoefte aan accountantsdiensten? Moeilijk te zeggen, omdat de vraag moeilijk is te voorspellen. Over de ontwikkeling van het aanbod van accountants valt wel iets te zeggen. Een onderzoek.

TEKST: TOM NIEROP EN FRANS VAN SCHAIK*

Nederland vergrijst. In sectoren als de zorg doemen de gevolgen daarvan al op aan de horizon. Zo zal de combinatie van een toenemend aantal ouderen en een relatief afnemende aanwas van jongeren - de potentiële arbeidskrachten - bij ongewijzigde trend vrijwel zeker leiden tot personeelstekorten in de zorgsector.

Hoe staat het accountantsberoep er op dit punt voor? Vergrijst ook de accountancy? Is er voldoende toestroom van nieuwe accountants om ook in de toekomst te kunnen voldoen aan de vraag naar accountantsdiensten? Die vraag kwam op tijdens de Algemene Ledenvergadering van de NOvAA in 2010. Voor de NOvAA was het aanleiding om in samenwerking met het NIVRA de ontwikkelingen in (de opbouw van) de accountantspopulatie in kaart te brengen, zodat zicht ontstaat op mogelijke knelpunten in de toekomst. *Mogelijke knelpunten*, want de moeilijk voorspelbare vraagzijde op de

DE INTRODUCTIE VAN DE PRAKTIJKOPLEIDING IN 1999 MARKEERDE EEN OMSLAG IN DE AANWAS IN DE BEIDE ACCOUNTANTSREGISTERS.

markt voor accountantsdiensten is buiten beschouwing gebleven. Conclusies over het al dan niet ontstaan van krapte op deze markt kunnen dus uitsluitend worden getrokken onder de (fictieve) veronderstelling dat de vraagzijde statisch is.

TOESTROOM GOED

Een ding is zeker, het totaal aantal AA's en RA's is de afgelopen decennia sterk gegroeid (zie figuur 'Aantal personen in register'). Met name in de periode tot het jaar 2000 steeg het aantal ingeschreven accountants zeer fors, tussen 1995 en 2009 met 47,5 procent. Ter vergelijking: de Nederlandse bevolking groeide in die periode met 7,5 procent.

De opvallende piek in het aantal nieuwe inschrijvingen in 1999 heeft een specifieke oorzaak. Voor het behalen van de accountantstitel werd per 10 september van dat jaar naast de theoretische opleiding ook een driejarige praktijkopleiding verplicht. Veel studenten leverden een extra inspanning om nog voor die datum de studie te kunnen afronden. Na 2000 vlakke de groei weliswaar af, maar er is nog steeds sprake van een duidelijke toename van het aantal accountants. Op dit moment tellen de registers in totaal ruim twintigduizend ingeschrevenen.

GEMIDDELDE LEEFTIJD LICHT GESTEGEN

De gemiddelde leeftijd van de accountantspopulatie is in de onderzochte periode licht gestegen, met acht maanden tot nu 46,5 jaar, maar blijft de laatste paar jaar constant.

Die leeftijdsstijging is veel bescheidener dan in de

UITSCHRIJVING 'ACTIEVEN'

Van de accountants die zich sinds 1995 uitschreven uit het register was 47 procent al niet meer actief in het arbeidsproces. Opvallender is dat ruim de helft bij uitschrijving dus nog niet was gestopt met werken: 24 procent werkte in het openbaar beroep, twee procent als intern/overheidsaccountant en 26 procent als accountant in business.

Daarbij is er wel een belangrijk verschil tussen AA's en RA's: omdat AA's relatief vaker in het openbaar beroep werken, stoppen er ook meer AA's van uit het openbaar beroep.

Het aantal uitschrijvingen bij de (register)accountants in business is vooral sterk opgelopen sinds de invoering van de PE-verplichting voor die groep in 2007. Vanaf 2002 overtreft het aantal accountants in business dat zich uitschrijft het aantal in de andere categorieën zeer sterk. Het aantal jaarlijkse uitschrijvers in die ledengroep is in de periode vanaf 2002 tot 2010 ongeveer verzesvoudigd.

Ook het aantal niet-actieve registeraccountants dat zich laat uitschrijven is het afgelopen decennium zeer fors gestegen.

Nederlandse bevolking (alleen personen ouder dan 25 jaar), waar de gemiddelde leeftijd sinds 1995 met drie jaar steeg tot 51. Bij deze vergelijking moet echter worden bedacht dat accountants hun titel doorgaans niet tot het einde van hun leven blijven dragen. Harde conclusies over (relatieve) vergrijzing van de accountantspopulatie op basis van een vergelijking met de totale bevolking zijn daarom moeilijk te trekken.

INSCHRIJVING EN UITSCHRIJVING

Bij de beschreven ontwikkeling van de gemiddelde accountantsleeftijd passen enkele aanvullende observaties.

De geconstateerde lichte leeftijdsstijging wordt deels veroorzaakt door het feit dat de gemiddelde leeftijd bij inschrijving met twee jaar steeg van dertig naar bijna 32 jaar. Zowel de zwaardere theoretische opleiding als de introductie van de praktijkopleiding zijn hier debet aan (zie ook kader 'Uitschrijving 'actieven'').

Daar staat tegenover dat de gemiddelde leeftijd waarop RA's zich laten uitschrijven sinds 2000 is gedaald. In 1995 bedroeg deze nog 68,5, in 2009 was dat 62,4. De bij de titel behorende verplichtingen, met name contributie, permanente educatie en gedragscode, spelen hierbij waarschijnlijk een rol.

Bij AA's is de gemiddelde leeftijd van uitschrijving veel lager, en sinds 1995 juist gestegen, van 45,6 tot 53,3 jaar. Dit verschil is te verklaren uit het feit dat het in 1972 gevestigde AA-beroep veel 'jonger' is dan het RA-beroep.

Die relatieve 'jongheid' is ook een belangrijke verklaring voor de voortgaande lichte stijging van de gemiddelde accountantsleeftijd in de laatste paar jaren. Terwijl de leeftijd van ingeschreven RA's sinds 2007 weer licht daalt - mede door het toenemend aantal ouderen dat zich uitschrijft - stijgt die van AA's nog altijd stevig door.

DE GEMIDDELDE LEEFTIJD VAN ACCOUNTANTS IS SLECHTS LICHT GESTEGEN.

GESTAGE AANWAS

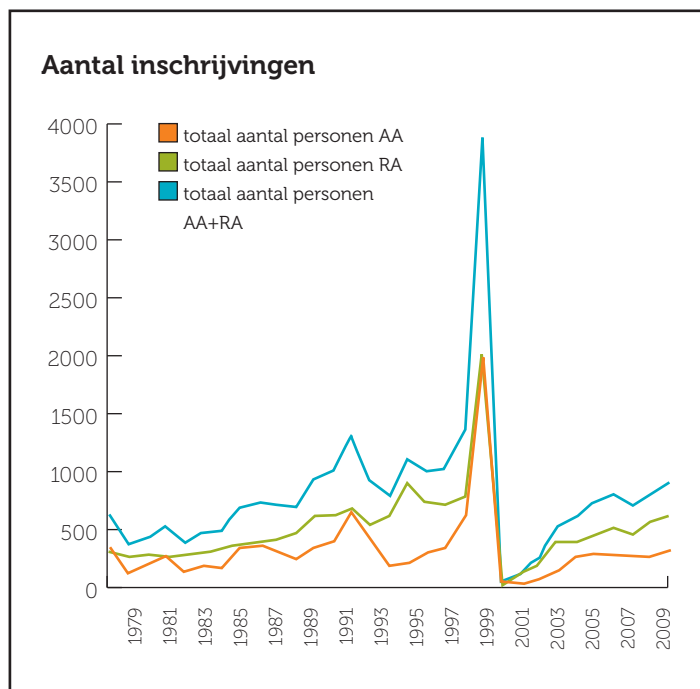
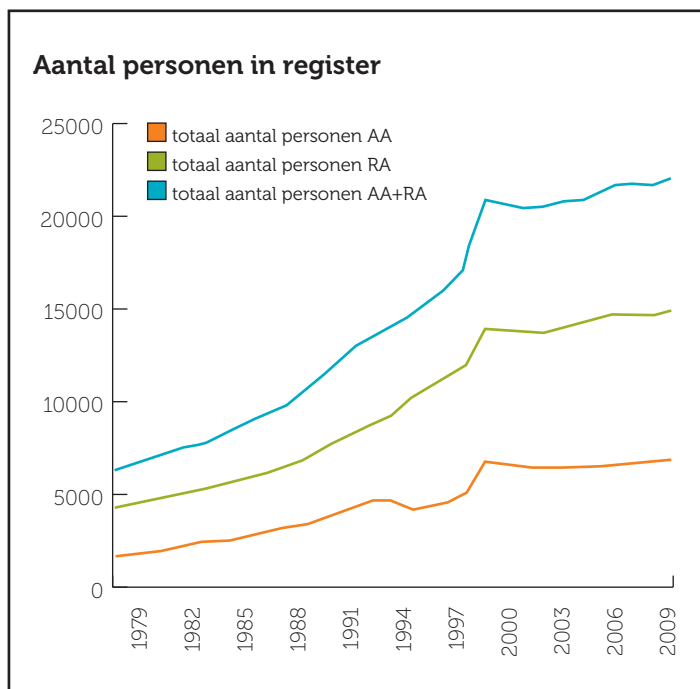
De introductie van de praktijkopleiding in 1999 markeerde een omslag in de aanwas in de beide accountantsregisters (veel sterker bij RA's dan bij AA's). Na de eerdergenoemde piek in het aantal inschrijvingen vlak voor die introductie, daalde het aantal nieuwe inschrijvingen aanvankelijk tot vrijwel nul en pas in 2009 is het weer terug op het niveau van 1994 (zie figuur 'Aantal inschrijvingen'). Per saldo (inschrijvingen minus uitschrijvingen) ligt de totale accountantsaanwas anno 2009 wel lager dan in enig jaar voor de introductie van de praktijkopleiding.

Zoals gezegd zijn harde uitspraken over de al dan niet toereikendheid van de aanwas van nieuwe accountants erg moeilijk te doen, omdat de toekomstige marktvraag naar accountantsdiensten niet bekend is. Maar uit de cijfers blijkt in elk geval dat de totale hoeveelheid accountants nog altijd groeit en dat er sprake is van een gestage stroom inschrijvingen.

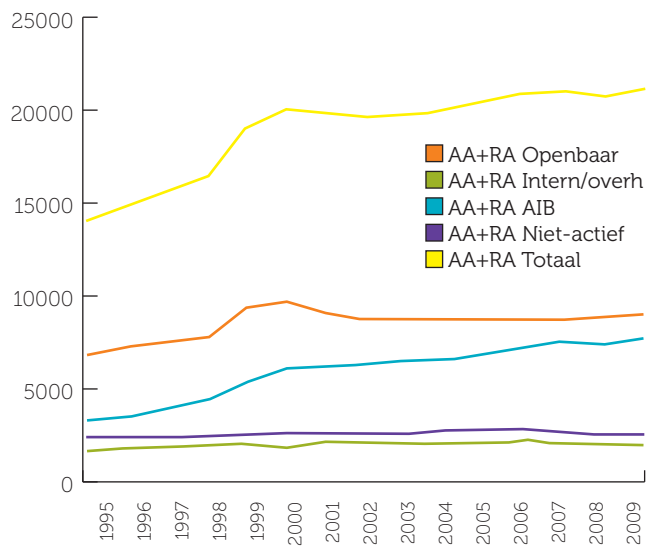
GEEN REDEN TOT ZORG?

Hoewel de ontwikkeling van het totaal aantal accountants en de leeftijdssamenstelling niet onmiddellijk reden lijken te geven tot zorg, is er wel een opmerkelijk verschil in ontwikkeling tussen de diverse beroepscategorieën.

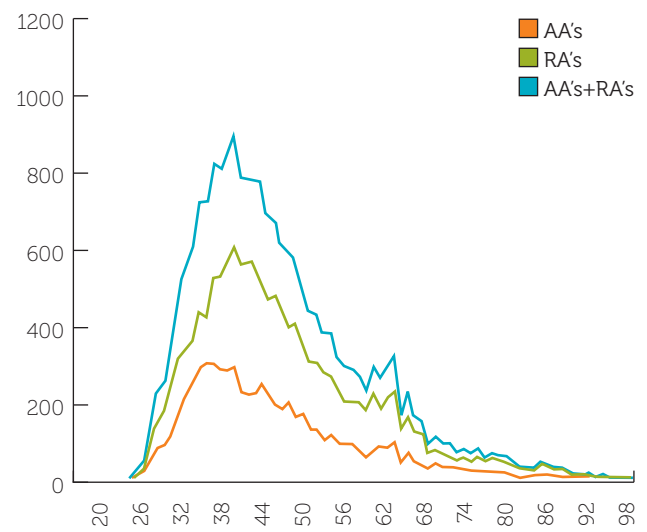
Vrijwel elke AA of RA begint zijn of haar carrière als openbaar accountant. Door de introductie van de praktijkopleiding in 1999 loopt de instroom in het beroep immers vrijwel altijd via het openbaar beroep (slechts



Totaal AA's en RA's verdeeld over werkgebied



Leeftijdsopbouw accountantsberoep



enkelen vervullen hun praktijkstage in de interne of overheidsaccountancy). Toch is het aantal openbare accountants ondanks deze 'verplichte route' sinds de introductie van de praktijkopleiding niet gestegen maar ongeveer constant gebleven (zie figuur 'Totaal AA's en RA's verdeeld over werkgebied').

De enige ledengroep die - ondanks de praktijkopleiding - duidelijk blijft groeien is de accountants in business. De vraag rijst derhalve of het openbaar accountantsberoep talent laat schieten. En in het verlengde daarvan de vraag of de aanwas van jonge accountants voldoende zal zijn om op langere termijn in de specifieke (deel)vraag vanuit het openbaar beroep te voorzien.

**DE ENIGE LEDEN GROEP DIE
DUIDELIJK BLIJFT GROEIEN IS DE
ACCOUNTANTS IN BUSINESS.**

LANGE TERMIJN

Die vraag is onmogelijk met zekerheid te beantwoorden. Wel valt op basis van de demografische ontwikkeling met zekerheid te zeggen dat in de periode tot 2060 het aantal Nederlanders in de leeftijdscategorie tussen veertig jaar en 65 jaar - en parallel daaraan het aantal werkzame accountants (zie figuur 'Leeftijdsopbouw accountantsberoep') - tot 2060 substantieel zal afnemen. De uitstroom van accountants uit het arbeidsproces zal zich de komende vijftien jaar duidelijk gaan manifesteren, zonder dat daar vooralsnog een gelijke instroom tegenover staat. □

Noot

* Frans van Schaik is bestuurssecretaris van de NBA.

(advertentie)

Vraag nu aan: informatiepakket inclusief gratis 6 maanden licentie

Uitwisseling & controle

Rapportage

Btw & andere aangiftes

Ondernemerssoftware

Meer informatie via www.snelstart.nl
of bel voor advies 0222 36 30 61

SnelStar
administratieve software

Ruim 50.000 cliënten en 2200 accountants- en administratiekantoren werken al met SnelStart.